

วิเคราะห์ปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์
AN ANALYTICAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE ANALYSIS IN THE
BUDDHIST ETHICAL PERSPECTIVE

¹พระอนันต์ อภินนโท (ผากา) และ ²เกรียงไกร พินยารัก

¹Phra Anan Adinandho (Phaka) and ²Kriangkrai Pinyarak

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹anan.pha@mcu.ac.th

Received: August 24, 2024; **Revised:** November 21, 2024; **Accepted:** December 27, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์ วิจัยเชิงเอกสาร ผลจากการศึกษาพบว่า พุทธจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ซึ่งมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักการไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานของมนุษย์ทั้ง 3 ระดับ ตั้งแต่ เบื้องต้น (ศีล) ท่ามกลาง (สมาธิ) และระดับสูง (ปัญญา) เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติที่ให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด เพราะจริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติของชีวิต คือ ความดีอันสูงสุด และปัญญาประดิษฐ์จะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในสังคมมนุษย์ เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์มีบทบาทในหลาย ๆ ด้าน การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้งานจึงมีประโยชน์และความสำคัญ ได้แก่ 1) เจตนา 2) การกระทำ (3) ผลการกระทำ ทำแต่การใช้งานกันย่อมนำให้เกิดผลกระทบตามมา เช่น อาจทำงานผิดพลาด หรือ อาจถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือ เป็นปัจจัยในการก่อเหตุก่ออันตรายได้ โดยการวิเคราะห์จากแนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์ เพื่อทำให้มนุษย์ตระหนักในการดำรงอยู่กับบริบทของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสามารถใช้งานปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างเหมาะสม และหลักปฏิบัติที่ว่าด้วยคุณค่าทางจริยธรรมสำหรับพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อตอบ

¹นิสิต, หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครราชสีมา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครราชสีมา

คำถามเกี่ยวกับปัญหาทางจริยศาสตร์ที่ว่า อะไรคือความดี อะไรคือความชั่ว อะไรคือสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ มีอะไรเป็นเกณฑ์ในการตัดสินความดี ความชั่วนั้น อะไรคือ เป้าหมายสูงสุดของชีวิตแห่งการเป็นมนุษย์ของพระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุปมาหลักคำสอนทั้งหมดนั้น ให้ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : พุทธจริยศาสตร์ , ปัญญาประดิษฐ์, พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article the objective for 2 respects are 1) study about the concept of Artificial Intelligence, 2) study about Artificial Intelligence Analysis in the Buddhist Ethical Perspective. This is a documentary research. The study results is found that; The Buddhist Ethical regarding ethical principles which the Buddha has set principles as standards for human beings for 3 levels, from the beginning (Sīla), the middle (Samādhī), and the highest level (Paññā) So that the people can live a good life according to the ideals, that is to be a complete human being, be an intelligent person, be the most completely happy person. Ethics is the science of life's ideal being the highest good and Artificial Intelligence is instrumental in doing many aspects in the human society. The use of Artificial Intelligence technology has benefits and importance, including: (1) Intention (2) Actions, (3) Results of actions but their use inevitably causes consequences, such as malfunctions or being used as a tool. By analysis in the Buddhist Ethical has the purposes make the humans aware of their existence in the context of modern technology, able to use the Artificial Intelligence appropriately and the principles of practice regarding ethical values for human behavior to answer the questions about the ethical problem that what is good or bad, what are the things you should be done or should not have done, what is the criterion for judging good and bad, and what is the ultimate goal of being human. Being human in Buddhism is studied and analyzed using reasoning according to the methods of philosophy that The Buddha used all doctrines as tools to lead to the set objectives or goals.

Keywords: Buddhist Ethical Perspective, Artificial Intelligence, Buddhism

บทนำ

พุทธจริยศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ควบคุมความประพฤติของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นผู้ขับเคลื่อนทางสังคม ถ้ามนุษย์ในสังคมใดมีความประพฤติชอบในจริยธรรมอยู่ในครรลองของจริยศาสตร์ สังคมย่อมมีแต่ความสุข (พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ จันทาโก, 2562: 12) ในทางตรงกันข้ามคนไร้จริยศาสตร์ขาดจริยธรรมสังคมนั้นก็ไม่มีความสุข (พระครูวินัยธรอำนาจ พลบุญ, 2560: 334) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าพุทธจริยศาสตร์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่เป็นกรอบในการดูแลมนุษย์ ตั้งแต่ระดับบุคคล สังคม ครอบคลุมไปจนถึงระดับสังฆธรรมอันเป็นอุดมคติสูงสุดของพุทธปรัชญาเถรวาท ตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้แล้วโดยมีจุดหมายหรือผลของการกระทำชัดเจน เป็นที่แน่นอนและยอมรับในหมู่สาวกหรือผู้ที่เลื่อมใสปฏิบัติตาม ด้วยหลักการที่มุ่งเน้นใช้เหตุผลจากปัญญาควบคู่กับศรัทธา (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2525: 59) และสอนแนวทางดำรงชีวิตที่ถูกต้องดีงาม โดยอาศัยศรัทธาเป็นหลักพุทธศาสนากับพุทธปรัชญามีจุดกำเนิดเดียวกัน คือ คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยกัน(พระมหาหมวิรินทร์ ปุริสุตโตโม, 2560: 94-95) พุทธศาสนานั้นดำเนินไปตามหลักคำสอนตามที่จารึกในคัมภีร์ คือ พระไตรปิฎก เป็นหลักโดยไม่ต้องใช้เหตุผล ส่วนพุทธปรัชญา ในพระไตรปิฎกตามแนวทางของหลักเหตุผล กล่าวคือแสวงหาเหตุผลจากคำสอนที่สมบูรณ์และลึกซึ้งแล้วนั้น ขยายความให้สามัญชนสามารถเข้าใจได้ง่าย (ศุคลักษณ์ ทองขาว, 2546: 27)

ในขณะที่ปัญญาประดิษฐ์ในฐานะเครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของวิถีชีวิตในโลกสมัยใหม่ (สุริยัน เขตบรรจง, 2546: 27) มนุษย์ในฐานะผู้สร้างและผู้ใช้งานย่อมต้องมีส่วนตระหนักความสำคัญของผลกระทบทั้งประโยชน์และโทษที่อาจเกิดขึ้น ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจน ผู้ใช้งาน โดยปัญญาประดิษฐ์(พระมหาสุรชัย ชยาภิวัตน์, 2560: 144) เนื่องจากวิเคราะห์ผิดพลาดว่าคนงานคนนั้นเป็นภัยคุกคามต่อภารกิจของมัน จึงประมวลผลวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการกำจัดภัยคุกคามต่อภารกิจโดยการใช้แขนไฮดรอลิกที่ทรงพลัง ผลักกระแทกจนทำให้คนงานตายในทันที (เหมือน สุขมาตย์, 2562: 37) ด้วยความผิดพลาดของปัญญาประดิษฐ์ (Gabriel Hallevy, 2016): 171) ซึ่งความเสียหายจากกระทำความผิดเกิดขึ้นได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่ง ดังนั้น ในทุกสังคมจึงจำเป็นต้องใช้กฎหมายและกฎศีลธรรมควบคู่กันไป ในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ว่า ปัญญาประดิษฐ์จะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในสังคมมนุษย์ จึงเกิดผลกระทบและผลลัพธ์ ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ซึ่งรวมไปถึงแนวคิดที่มีผลกระทบต่อความเชื่อและศาสนา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิเคราะห์จากแนวคิดพุทธจริยศาสตร์ เพื่อทำให้มนุษย์ตระหนักถึงความสัมพันธ์ในการดำรงอยู่กับบริบทของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสามารถใช้งาน

ปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างเหมาะสม เพราะแท้จริงไม่สามารถตัดขาดเทคโนโลยีออกจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับสังคมมนุษย์ได้ ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะเป็นเพียงวัตถุ หรือ สิ่งที่สร้างจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่เป็นหัวใจสำคัญของพุทธจริยศาสตร์ คือ สิ่งจะเข้ามาช่วยให้มีความเป็นเหตุเป็นผลในการตัดสินใจ โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทางจริยธรรม มนุษย์ในฐานะ ผู้สร้าง ผู้พัฒนา ต้องเริ่มให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าว เช่นเดียวกับการเร่งพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ให้สูงขึ้นไปเพื่อตอบสนองการใช้งานของสังคมมนุษย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดของปัญญาประดิษฐ์
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง“วิเคราะห์ปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์ ”เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documents) ซึ่งได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร

- 1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ โดยรวบรวมข้อมูล จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเล่มที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์
- 1.2 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจากอรรถาภิธาน อรรถาภิธาน ปกรณ์วิเสส ตำรา เอกสาร งานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์

ขั้นที่ 2 รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล

- 2.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์เพื่อการเจริญสมณะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- 2.2 เรียบเรียง เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์คุณค่าและสรุปเนื้อหา

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documents) วิเคราะห์ปัญหาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์ แล้วนำมาประมวลผลให้ได้เนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 วิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป พรรณนาและอธิบายผลต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศึกษาวิเคราะห์ปัญหาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ความหมายของปัญญาประดิษฐ์

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) คือ ความสามารถของเครื่องจักรที่เลียนแบบพฤติกรรมความฉลาดหรือปัญญาจากมนุษย์ ปัญญาประดิษฐ์เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ โดยอยู่ในฐานะเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เป็นหน่วยปัญญาชนิดหนึ่ง ซึ่งหน่วยปัญญาต้องมีคุณลักษณะ 5 ประการ (เหมือน สุขมาตย์, 2562: 37) คือ

1. การติดต่อสื่อสาร (Communication)
2. ความรู้ภายใน (Internal knowledge)
3. ความรู้ภายนอก (External knowledge)
4. เป้าหมายที่ขับเคลื่อนด้วยพฤติกรรม (Goal-driven behavior)
5. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

1.1 ประเภทของปัญญาประดิษฐ์

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ถูกสร้างขึ้นและพัฒนาหลายยุคโดยจุดเริ่มต้นการสร้าง AI คือการเลียนแบบความสามารถของมนุษย์ในการเรียนรู้ การเข้าใจ และความสามารถในด้านการแก้ปัญหา เพื่อตอบสนองความต้องการและทดแทนงานบางอย่างที่มนุษย์ยังไม่สามารถทำได้ AI ถูกคิดค้นและสร้างขึ้นมาตั้งแต่คริสต์ศักราช 1950 โดยในช่วงปีนี้ได้มีการสร้างแนวคิดอันเป็นพื้นฐานของการสร้างผลงานปัญญาประดิษฐ์ และถูกนำมาใช้ในด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยี หากจัดกลุ่มตามการใช้งาน

กลุ่มที่ 1 **Gaming** (ค.ศ.1988 - 2016) เป็น AI ในยุคแรกเริ่มมีการเรียนรู้แบบ Deep Learning ถูกนำมาใช้ในรูปแบบเกมส์และถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นคือ AI ถูกนำมาพัฒนาในผู้รูปแบบเล่นโกะที่เรียกว่า AlphaGo ซึ่งในปี 2017 AlphaGo สามารถแข่งเล่นโกะชนะแชมป์ระดับโลกได้ (ชาญวิทย์ บุญช่วย, 2563)

กลุ่มที่ 2 Perception (ค.ศ.1989 - 2017) เป็น AI ที่รับรู้และเข้าใจคำสั่งของมนุษย์ การประยุกต์ใช้งานด้านนี้เป็นที่รู้จักอย่างมากในรูปแบบของแอปพลิเคชันบนมือถือ เช่น Apple Siri

กลุ่มที่ 3 Decision (ค.ศ.1994 - 2017) AI มีบทบาทในด้านการสนับสนุนธุรกิจ โดยอยู่ในรูปแบบของระบบอัตโนมัติที่เข้าไปตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ เช่น การเป็นผู้ช่วยตัดสินใจ วิเคราะห์ข้อมูล การตอบข้อความอัตโนมัติ

กลุ่มที่ 4 Feedback (ค.ศ.2007 - 2017) เป็นยุคที่ AI อยู่ในรูปแบบของระบบอัตโนมัติที่มีการปรับตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ถูกสร้างขึ้นเพื่อเข้ามาเป็นผู้ช่วยมนุษย์มากขึ้น เช่น รถยนต์ไร้คนขับ และในปัจจุบันมีการนำ AI มาสร้าง Machine Learning อัตโนมัติ

ถึงแม้ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI จะเข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ตั้งแต่ ค.ศ.1988 แต่ใช้ว่าจะเป็นที่ยอมรับหรือรู้จักในสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งการลงทุนและการพัฒนา AI จะมีช่วงที่เรียกได้ว่าเป็นช่วงสั้นหวัด และมีแนวโน้มที่สูงขึ้นในอนาคตเพราะคนต้องการเทคโนโลยีเพื่อเข้ามาช่วยตอบสนองการใช้ชีวิตมากขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งประเภทการเรียนรู้ได้ (Machine Learning Type) (ณัฐธัญญา ยงยิ่ง, 2562: 10)

1.2 ความสำคัญปัญญาประดิษฐ์

ปัจจุบัน AI มีบทบาทที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมนุษย์ในระดับความจำเป็น ต้องใช้งานและขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ระดับบุคคล สถาบันครอบครัว สังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนาและวัฒนธรรม โดยที่ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI นั้น สร้างความเป็นไปได้ให้แก่เครื่องจักรในการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต ปรับแต่งเข้ากับข้อมูลที่ป้อนเข้าไปใหม่และทำหน้าที่เปรียบเสมือนมนุษย์ ตัวอย่างของ AI ส่วนใหญ่ที่มักจะได้ยินในทุกวันนี้ เริ่มตั้งแต่คอมพิวเตอร์ที่เล่นหมากรุกได้ จนถึงรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยตัวเอง เหล่านี้ล้วนแต่ต้องพึ่งพาการเรียนรู้เชิงลึก ซึ่งการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้มีไว้เพื่อแทนที่มนุษย์เรา หากแต่ช่วยเพิ่มความสามารถและทำให้พวกเราทำสิ่งที่ทำอยู่ได้ดียิ่งขึ้น เนื่องด้วย algorithm ของ AI มีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างจากมนุษย์ โดย AI จะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างออกไป

1) การเรียนรู้แบบก้าวหน้า (progressive) ของปัญญาประดิษฐ์

ในการนำข้อมูลมาเขียนคำสั่งโปรแกรม ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI นั้น ค้นหาโครงสร้างและความสม่ำเสมอของข้อมูล เพื่อกำหนดอัลกอริธึมทักษะด้านต่าง ๆ กล่าวคือ อัลกอริธึมจะกลายเป็นตัวแยกประเภทหรือตัวพยากรณ์ ดังนั้นอัลกอริธึมจะสามารถเรียนรู้วิธีการเล่นหมากรุก และเรียนรู้ว่าควรจะไปไหนมาไหนในตัวในตาถัดไป ซึ่งแบบจำลองประเภทนี้จะได้รับการปรับให้ดีขึ้นเมื่อได้รับข้อมูลใหม่ กระบวนการส่งค่าย้อนกลับ (back propagation) คือ เทคนิคหนึ่งของ AI ใน

การปรับแต่งแบบจำลองผ่านการฝึกฝนและข้อมูลเพิ่ม เมื่อผลลัพธ์ครั้งแรกยังไม่ถูกต้องนัก (James Howard Goodnight, 2563)

2) วิเคราะห์ข้อมูลมากกว่าและลึกกว่ามนุษย์และคอมพิวเตอร์ทั่วไป

ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครือข่ายประสาทเทียม (neural network) ด้วยประสิทธิภาพอันเหลือเชื่อของคอมพิวเตอร์และ ข้อมูลบิ๊กดาต้า จึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลปริมาณมากในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงลึกของแบบจำลอง เนื่องจากแบบจำลองเหล่านี้จะเรียนรู้จากข้อมูลโดยตรง ยิ่งหากสามารถป้อนข้อมูลปริมาณมากขึ้นเท่าใด แบบจำลองก็จะยิ่งก่อให้เกิดความแม่นยำมากขึ้นเท่านั้น (James Howard Goodnight, 2563)

3) ปัญญาประดิษฐ์มีความแม่นยำในการทำงานสูงมาก

ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI ทำงานผ่านเครือข่ายประสาทเทียม (ธนาวุฒิ ประกอบผล, 2552: 74) (neural network) ยกตัวอย่างเช่น การโต้ตอบกับ Alexa Google Search และ Google Photos ล้วนใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก ทั้งนี้ และนับวันโปรแกรมเหล่านี้ยิ่งมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้นตามการใช้งานที่เพิ่มขึ้น ในทางการแพทย์ เทคนิคของ AI ด้านการเรียนรู้เชิงลึก การจำแนกภาพ และการจดจำวัตถุ ได้รับการใช้ค้นหาหามะเร็งผ่านเครื่อง MRIs ด้วยความแม่นยำจากรังสีแพทย์ที่ได้รับการฝึกฝนวรรณกรรม เสนาณรงค์, 2558: 691)

4) ปัญญาประดิษฐ์สามารถใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ

ปัญญาประดิษฐ์มีอัลกอริธึมที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง เนื่องจากบทบาทของข้อมูล นับว่ามีความสำคัญมากกว่าที่เคยเป็นมา นอกจากจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบงานที่ต้องการได้แล้ว ปัญญาประดิษฐ์ยังส่งผลต่อการทำงานในภาพรวมขององค์กรได้เป็นอย่างดี และยังสร้างประโยชน์ในด้านต่างๆอีกมากมาย ได้แก่

- (1) ช่วยให้กระบวนการแก้ไขปัญหา และมีความสอดคล้องกันมากขึ้น
- (2) ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกรณีที่ยากเกินความสามารถของมนุษย์
- (3) รองรับข้อมูลและองค์ความรู้จำนวนมากได้
- (4) การวิเคราะห์ปัญหาได้ละเอียดรอบคอบ
- (5) มีประสิทธิภาพประยุกต์ใช้ในงานด้านต่างๆ
- (6) การควบคุมเครื่องจักรกลและเครื่องคอมพิวเตอร์ทำได้ง่ายขึ้น

ประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพการทำงานของปัญญาประดิษฐ์นั้นมีความสำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ให้มีความสามารถมากขึ้น และนำไปประยุกต์ใช้งานร่วมกับแขนงวิชาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วิเคราะห์ปัญญาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์

ปัจจุบัน และ ในอนาคตอันใกล้ จะไม่ได้มีแค่ปัญญาประดิษฐ์ ที่เป็นหุ่นยนต์รูปร่างคล้ายกับมนุษย์เท่านั้น แต่มาในรูปแบบของโปรแกรมสำเร็จรูปในอุปกรณ์ ข้าวของเครื่องใช้ ที่ประมวลผลข้อมูลต่างๆ ให้แก่ผู้คน ทั้งระดับปัจเจก และ ระดับสังคม ในปัจจุบันที่ใกล้ตัวเรามากที่สุด คือ โทรศัพท์มือถือ เราจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ ในฐานะส่วนหนึ่งกับสังคม ภายใต้การดำเนินชีวิตของคนเราจะสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ขึ้นอยู่กับกลไกของความคิด คนจึงมีความแตกต่างกัน มีปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับการกำหนดหน้าที่ และ ตัดสินใจว่าจะเลือกใช้แนวทางใด เป็นหลักในการยึดถือ การมองโลกในเชิงปรัชญาจึงเป็น รากฐานของความคิดและพฤติกรรม เป็นตัวกำหนดทิศทางชีวิต ซึ่งทำให้แต่ละคนมีทัศนะต่อโลกและชีวิตในมุมมองที่หลากหลายแตกต่างกันไปในสังคม

ในขณะที่เทคโนโลยีได้ถูกนำเสนอเป็นประเด็นทางปรัชญา เมื่อนักปรัชญาอย่าง มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger) เสนอแนวคิดที่ทำให้เห็นว่า เทคโนโลยีเป็นกรอบที่กำหนดความเข้าใจของเราที่มีต่อโลก องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดนวัตกรรมที่เข้าไปจัดการกับแม่น้ำแล้วเปลี่ยนแม่น้ำให้กลายเป็นแหล่งพลังงาน ตัวอย่างของไฮเด็กเกอร์แสดงให้เห็นว่า เทคโนโลยีสมัยใหม่กำลังครอบงำความเข้าใจเราให้มองเห็นความหมายของแม่น้ำในแง่มุมทรัพยากรเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นอันตราย ถ้าหากเราจะมองโลกตามที่เทคโนโลยีกำหนดให้เราเท่านั้นเพราะแสดงให้เห็นว่า เทคโนโลยีมีมิติที่ลึกซึ้ง หากเรามองเห็นว่าปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงเครื่องมือ ก็ต้องเข้าใจว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาจากความรู้ของมนุษย์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายบางอย่างและเทคโนโลยีหมายถึงระบบการใช้งานในสังคมทั้งหมด

ดังนั้น ในทางปรัชญาผู้วิจัยเสนอว่า เราควรที่จะมีความไว้วางใจต่อปัญญาประดิษฐ์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางพุทธปรัชญา ไม่ต่างจากความไว้วางใจที่เรามีต่อมนุษย์ด้วยกัน เพราะว่าเราสามารถประเมินปัจจัยต่างๆ เพื่อตัดสินใจว่าจะไว้วางใจเทคโนโลยีได้เพียงใด ไม่ต่างจากการประเมินว่า เราจะเชื่อใจมนุษย์ด้วยกันได้มากน้อยเพียงใด เมื่อปัญญาประดิษฐ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในรูปแบบที่เราอยู่ในฐานะเป็นผู้กำหนดให้ปัญญาประดิษฐ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ สามารถทำความดีและความชั่วสะดวกขึ้น ก็เท่ากับว่ามันกำลังเข้ามาอยู่ในความสัมพันธ์ทางจริยธรรม และการคิดของมนุษย์นั้น แต่เมื่อย้อนถามว่าอะไรคือปัญญาหรือปัญญาที่มนุษย์ควรแสวงหา คืออะไร ซึ่งในทางพุทธปรัชญา อาจกล่าวได้ว่า

1) ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน เป็นความรู้เข้าใจแยกแยะเหตุและผล ความดี ความชั่ว อะไรให้คุณ สิ่งใดให้โทษ อะไรคือประโยชน์ และ มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และความรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุผล ล่วงพ้นปัญหาต่างๆ ไปจนถึง

ความรอบรู้ในกองสังฆารมมองเห็นตามความเป็นจริง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559: 232)

2) ปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือ ความรู้ และ ความเข้าใจ เป็นความรอบรู้ที่เกิดจากการคิดที่ถูกต้องเป็นต้นว่า เมื่อปัญญาดีด้วยการคิดที่ถูกต้อง จะก่อให้เกิดการรู้และเข้าใจที่ถูกต้อง ส่งผลให้เกิดความประพฤติที่ถูกต้อง จากความประพฤติที่ถูกต้อง ส่งผลให้จิตใจดีงาม จิตใจที่ดีงาม บริสุทธิ์ ตั้งมั่นควรแก่การทำงาน จะส่งผลไปสู่ปัญญาที่เฉียบแหลม (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 258: 18)

จะเห็นได้ว่าปัญญาเป็นบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นในมนุษย์ โดยปัญญานั้นต้องเป็นสัมมาทิฐิ คือ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะปัญญาจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อปัญญาถูกมนุษย์นำไปปรับใช้เป็นรูปแบบแห่งความคิดที่ถูกทางในการพัฒนาการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ส่วนการคิดได้หรือการคิดอย่างมีเหตุผลนั้นก็ไม่ใช่แค่การคิดแบบสามัญธรรมดาทั่วไป

แต่การคิดที่จัดว่าเป็นปัญญาได้ต้องเป็นการคิดที่มุ่งไปที่การสามารถคิดแยกแยะข้อดีได้ อย่างเป็นรูปธรรม เรียกว่าปัญญาสามารถพัฒนาสิ่งที่ดีในตนเองให้ดีขึ้นได้ และสามารถปรับปรุงสิ่งที่ไม่ดีให้ดีขึ้นได้ ตามธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นมีบางแง่มุมที่มีธรรมชาติเหมือนกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยในเบื้องต้นนั้นมนุษย์จะต้องได้รับ “การเลี้ยงดู” จากพ่อแม่ก่อนที่เป็นเช่นนี้เพราะยังไม่มีความรู้ที่จะเอาตัวรอด ยังไม่รู้อะไรเป็นอะไร ยังไม่รู้จักชีวิตของตนเอง ยังไม่รู้สิ่งแวดล้อมที่ตัวเองจะต้องอาศัยและเกี่ยวข้อง เมื่อมนุษย์เกิดมาแล้วต้องการความอยู่รอดก็ต้องมีความรู้ แหล่งความรู้ที่สำคัญของมนุษย์

หลักธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทมีเป้าหมายเพื่อดับทุกข์และสร้างความสงบสุขแก่ชีวิตและสังคม จากกิเลสรู้เท่าทันต่อกิเลส ความชั่ว สิ่งชั่วทั้งหลายไม่เป็นโทษของกิเลสใดๆ และปฏิบัติเพื่อเข้าถึง ความเป็นผู้เบิกบาน ไม่ขุ่นมัวมีความ สะอาด สว่างและ สงบ ล้วนมีความเพียรเป็นพื้นฐาน (ช.ธ. (ไทย) 25/25/31) ในการกระทำความดีจะสำเร็จลงได้โดยอาศัยความเพียรเป็นเครื่อง “ประคับประคองไป” (ช.ธ. (ไทย) 25/25/31) พระพุทธองค์จึงทรงมองว่าเมื่อมนุษย์มีความสามารถในการเลือกและตัดสินใจ จงใจ ตั้งใจริเริ่มโดยตนเอง เมื่อกระทำไปโดยเจตนาแล้วเกิดเป็นกรรม ดังนั้นจึงต้องรับผิดชอบการกระทำ

สำหรับพุทธจริยศาสตร์นี้ ซึ่งมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักการไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่ เบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติที่ให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้งานจึงมีประโยชน์และความสำคัญ เพื่อทำให้มนุษย์ตระหนักรู้ความสัมพันธ์ในการดำรงอยู่กับบริบทของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป้าหมายสูงสุดของชีวิตแห่งการเป็นมนุษย์ของพระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา ซึ่ง พระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุปมาหลักคำสอนทั้งหมดนั้น ให้ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

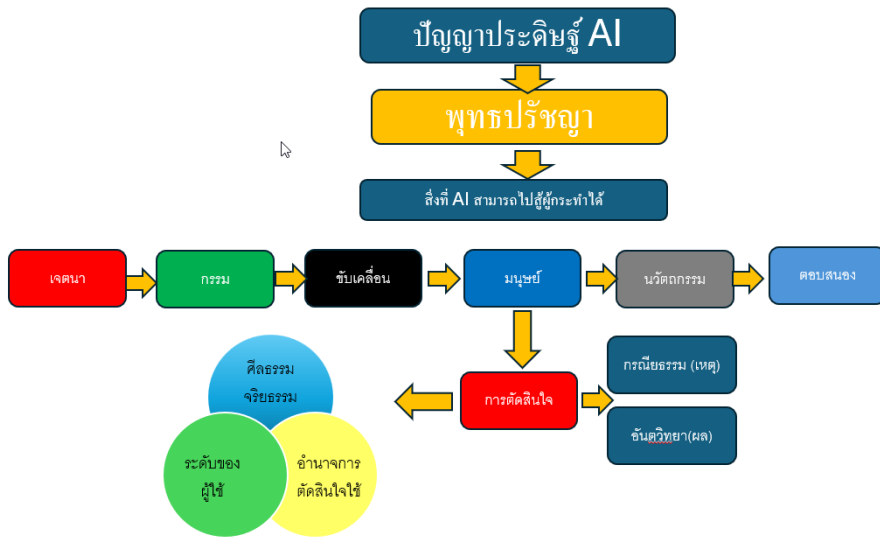
1. วิเคราะห์ปัญหาประดิษฐ์ในทัศนะพุทธพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้เป็นเครื่องมือที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของมนุษย์และเป็นเกณฑ์ตัดสินความถูกต้อง ควรไม่ควร คือ รากฐานของความสุข ความสงบในสังคม ที่แสดงออกมาจากพฤติกรรมของตน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าพุทธจริยศาสตร์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่เป็นกรอบในการดูแลมนุษย์ ดูแลสังคมและสร้างความสุขให้แก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับ (Gabriel Hallevy, 2016: 171) ผู้ใช้งานย่อมต้องมีส่วนตระหนักความสำคัญของผลกระทบทั้งประโยชน์และโทษที่อาจเกิดขึ้น ทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำก็ย่อมมีโอกาสได้รับผลกระทบในทางที่ดีและไม่ดีก็ได้ การใช้ปัญหาประดิษฐ์ตั้งแต่ระดับบุคคล สังคม ครอบคลุมไปจนถึงระดับสังคมอันเป็นอุดมคติสูงสุดของพุทธปรัชญาเถรวาท

2. การใช้ปัญหาประดิษฐ์ในระดับบุคคลและสังคม หากมองจากเกณฑ์ของพุทธปรัชญา โดยเน้นทางพุทธจริยศาสตร์ ปัญหาประดิษฐ์ คือ เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณ ถึงแม้บางประเทศในโลกจะอนุมัติให้ปัญหาประดิษฐ์มีสถานะภาพเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม ก็ไม่ต่างไปจากเครื่องมือ หรือ อุปกรณ์ อำนวยความสะดวก ซึ่งแม้จะสร้างให้มีรูปร่างหน้าตาเหมือนมนุษย์ สามารถสนทนาโต้ตอบ และมีสติปัญญาคล้ายคลึง หรือ เหนือกว่ามนุษย์ก็ตาม ทั้งในทางศีลธรรมและกฎหมายการรับผิดชอบการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีโดยมิชอบ (วรพงษ์ มนต์เกียรติ, 2565: 65) แม้จะยังไม่มีใครให้คำตอบได้ชัดเจนเรื่องความกังวลถึงอนาคตว่า ปัญหาประดิษฐ์จะเป็นภัยคุกคามมนุษย์หรือไม่ ความก้าวล้ำของปัญหาประดิษฐ์จะเป็นภัยต่อมนุษย์ในลักษณะใด มีการคาดการณ์ว่าในอนาคตการพัฒนา ปัญหาประดิษฐ์ อาจก้าวไปถึงขั้นที่ทำงานได้สมบูรณ์แบบเหมือนสมองมนุษย์ จึงไม่จำเป็นต้องพึ่งพามนุษย์และอาจปิดกั้นระบบไม่ให้มนุษย์ควบคุมมันได้อีกต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การเกิดขึ้นของปัญหาประดิษฐ์จึงมีทั้งข้อดี ในผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งาน หลักการสำคัญประการหนึ่งของพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นฐานแนวคิดที่สัมพันธ์กับจริยศาสตร์ คือ หลักของเจตนา ในทรรณะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์จะมีแนวคิดที่ว่า เจตนาดีจะทำให้เป็นกรรม ไม่ว่าจะมนุษย์และสัตว์โดยสมมุติก็ตาม จะต้องมีความสามารถในการคิดด้วยตนเองก่อน เพราะ

ถ้าหากว่ามนุษย์เราเป็นหุ่นยนต์ ถูกตั้งระบบเซตโปรแกรมไว้ ก็ไม่ควรได้ชื่อว่าทำกุศลหรืออกุศลกรรม ในพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ทั้ง 3 ระดับ ตั้งแต่เบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติที่ให้ป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539) *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ณัฐธัญญา ยงยิ่ง. (2562) *การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงลึกในการจำแนกข้อมูลถนนจากภาพถ่าย Drone เพื่อการสำรวจถนนในเขตชนบท*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2558) *การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน*. กรุงเทพฯ: บริษัทคอมเมอร์เชียล เวิลด์ มิเดีย จำกัด.
- ธนาภูมิ ประกอบพล. โครข่ายประสาทเทียม Artificial Neural Networks. วารสารวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ปีที่ 12 ฉบับที่ 24 (มกราคม – มิถุนายน 2552): 74 - 84.
- พระมหาสุรชัย ชยาภิวฑฒโน. *พุทธจริยศาสตร์ ว่าด้วยปาณาติบาต*. วารสารรามคำแหง .ฉบับมนุษยศาสตร์. ปีที่ 36 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 144.
- พระครูวินัยธรอำนาจ พลปณฺเฑ. *พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาการศึกษา เรื่องความจริง ความรู้ ความดี*. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2560): 334.

- พระมหามหามวินทร์ ปุริสุตโตโม. *พุทธปรัชญา:วิเคราะห์และวิจารณ์*. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่5 ฉบับที่ 1 (มกราคม- มิถุนายน 2560): 94
- พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ จนทาโก. *พุทธจริยศาสตร์เพื่อความสุขในสังคม*, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (2019): เมษายน-มิถุนายน 2562): 12.
- วรพรรณ เสนาณรงค์. *การถ่ายโอนประจุมอง*. ธรรมศาสตร์เวชสาร. ปีที่ 15 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2558): 691.
- ศศลักษณ์ ทองขาว. *เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์*. วารสารดวงแก้ว สถาบันราชภัฏสงขลา. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (มกราคม - มิถุนายน 2546): 27.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต).(2559) *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์
- สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์. (2515) *พระโอวาทธรรมบรรยาย เล่ม1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
- สุรียัน เขตบรรจง. *เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI กับการแบ่งกลุ่มข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการเรียนรู้การแบ่งกลุ่มข้อมูลชนิด K-mean*. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ 48 ฉบับที่ 2 (เมษายน- มิถุนายน 2564): 11.
- เหมือน สุขมาตย์. *ความรับผิดชอบทางอาญาของปัญญาประดิษฐ์*. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562): 37-49.
- พิจิตรา ธงพานิช. *วิชาการออกแบบและจัดการเรียนรู้ : ทักษะสำหรับโลกอนาคต*. [ออนไลน์].แหล่งที่มา <http://janesiriwan.blogspot.com/2018/03/?view=classic> [27 กันยายน 2563].
- ชาญ วิทย์ บุญช่วย. *Artificial Intelligence Insider for Executive*. [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <https://techsauce.co/pr-news/artificial-intelligence-insider-for-executive> [27 กันยายน 2563].
- วิทย์ วิศทเวทย์.(2553) *ปรัชญาทรรศน์ : พุทธปรัชญา*. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เหมือน สุขมาตย์. *ความรับผิดชอบทางอาญาของปัญญาประดิษฐ์*. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562): 37-49.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. (2525) *ปรัชญาอินเดีย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์
- Gabriel Hallevy. *The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities*. Akron Intellectual Property Journal, Vol. 4 (March, 2016): 171-199.
- James Howard Goodnight. *เหตุใดปัญญาประดิษฐ์จึงมีความสำคัญยิ่งนัก*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.sas.com/th_th/insights/analytics/what-is-artificial-intelligence.html [27 กันยายน 2563].